

ترسیم نقشه روند تحقیقاتی حوزه سواد مالی نمایه‌شده در پایگاه وب‌آوساینس با استفاده از تکنیک-های علم‌سنجی

سید جمال‌الدین طباطبایی مزرعه نو^۱، محمود معین‌الدین^{۲*}، اکرم تفتیان

دانشجوی دکتری، گروه حسابداری، واحد یزد، دانشگاه آزاد اسلامی، یزد، ایران
دانشیار، گروه حسابداری، واحد یزد، دانشگاه آزاد اسلامی، یزد، ایران (عهده‌دار مکاتبات)
استادیار، گروه حسابداری، واحد یزد، دانشگاه آزاد اسلامی، یزد، ایران
تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۱/۰۳ تاریخ پذیرش نهایی: ۱۴۰۳/۰۱/۲۹

چکیده

سواد مالی توانایی استفاده از دانش و مهارت برای مدیریت مؤثر منابع مالی برای امنیت مالی مادام‌العمر است که در این پژوهش به تحلیل موضوعی و مصورسازی مقالات حوزه سواد مالی با استفاده از تحلیل هم‌رخدادی واژگان و هم‌تألیفی و بررسی و شناسایی روابط معنایی میان کلیدواژگان حوزه سواد مالی در بازه زمانی (بدون محدودیت) ۱۹۶۴ - ۲۰۲۲ در پایگاه اطلاعاتی وب‌آوساینس پرداخته می‌شود. در نهایت ۵۶۶ مقاله از پایگاه مورد بررسی استخراج و با استفاده از نرم‌افزار ویس ویور نسخه ۱۶،۱۹ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج نشان داده که حوزه سواد مالی با کلماتی چون تحصیلات، دانش، نگرش، اعتبار، عملکرد، دانش مالی و خودکارآمدی در ارتباط بوده و واژه "سواد مالی" پرتکرارترین واژه از لحاظ فراوانی و با داشتن ۱۸۶ رخداد دارای بیشترین هم‌رخدادی است. بر اساس نتایج هم‌تألیفی کشورها نیز مشخص گردید آمریکا، چین و انگلستان جزء کشورهای فعال جهان می‌باشند. در نهایت نتایج شکل هم‌تألیفی نویسندگان نیز نشان داد لوساردی و آناماریا بیشترین همکاری را باهم داشته‌اند. این مطالعه نه تنها به گسترش پایگاه دانش در مورد موضوع تحقیق کمک نموده، بلکه به درک سیر تکاملی سواد مالی و حوزه‌های مرتبط با آن نیز کمک می‌نماید.

واژه‌های اصلی: سواد مالی، هم‌رخدادی واژگان، علم‌سنجی، پایگاه وب‌آوساینس

۱- مقدمه

نیست. در سرمایه‌گذاری نیز همه چیز با شناخت و اطلاعات آغاز می‌شود. از آنجا که هر چه در یک زمینه مالی مانند سرمایه‌گذاری در بازارهای سرمایه با اطلاعات مالی بیشتری قدم بگذاریم، احتمالاً به نتایج بهتر و گاهانه‌تری خواهیم رسید، برای امنیت سرمایه‌گذاری و کاهش مخاطره، داشتن سواد مالی بهترین و قوی‌ترین ابزار است. در دنیای مدرن امروز، بدون توانایی در درک مسائل مالی و دانستن الفبای اقتصاد و امور مالی و داشتن سواد مالی، موفقیت در سرمایه‌گذاری غیرممکن است. سواد مالی را «توانایی یک فرد در استفاده از دانش و مهارتش برای مدیریت اثربخش منابع مالی خود به‌منظور امنیت مالی در طول عمر» تعریف کرده‌اند [۲۷]. سواد مالی، مفهوم گسترده‌ای شامل اطلاعات و رفتار افراد، برای برخورداری از موقعیت امن مالی آتی است. این مفهوم در درجه اول شامل توانمندسازی و آموزش افراد و جوامع در برابر مسائل مالی می‌باشد، تا از طریق آن قادر باشند به ارزیابی بازارها و محصولات و اخذ تصمیم‌گیری آگاهانه اقدام کنند [۵۵].

با پولی که دارم یک آپارتمان بخرم یا آن را در بورس اوراق بهادار سرمایه‌گذاری کنم؟ آیا بهتر نیست وامی تهیه کنم و همراه با مقدار پولی که در اختیار دارم آپارتمان بزرگتری بخرم؟ با چه نرخ وام بگیرم و سررسید آن چند ساله باشد بهتر است؟ آیا خرید نقدی یک خودرو از لحاظ مالی برایم به‌صرفه‌تر است یا خرید اقساطی آن؟ چقدر از درآمد ماهانه خود را پس‌انداز کنم تا چشم‌انداز مالی مناسب‌تری داشته باشم؟ برای دوران بازنشستگی خود چگونه برنامه‌ریزی کنم؟ کدام یک از بیمه‌نامه‌های اموال و عمر، مناسب حال من هستند؟ آیا مناسب است که در بورس سرمایه‌گذاری کنم؟ چه سهامی خریداری کنم؟ آیا فضای سرمایه‌گذاری بهتری نسبت به بورس وجود دارد؟ واحد کدام یک از صندوق‌های سرمایه‌گذاری را بخرم؟ پاسخ درست به این سؤال‌ها و دیگر سؤال‌های مشابه، به برخورداری از سطح مشخصی از سواد مالی^۱ نیاز دارد [۳]. رسیدن به هر هدفی بدون داشتن آگاهی و درک صحیح ممکن

¹ Financial literacy
*mahmoudmoein@gmail.com

توجه روزافزون به موضوع اقتصاد در کشور را مبرهن می‌سازد. لذا، این امر نیاز به عزمی جدی و تلاشی منسجم مبتنی بر افزایش نظام‌مند سواد مالی را برجسته می‌سازد. مروری بر پژوهش‌های صورت گرفته در ایران حاکی است؛ بازار سرمایه که بخش عمده‌ای از سرمایه کشور را در خود جای می‌دهد، همچون بازار اوراق بهادار ایران در نتیجه کمیابی و دقیق نبودن اطلاعات سرمایه‌گذاران، اغلب دچار رفتارهای توده‌ای (گله‌ای و رمه‌وار) گشته، که این امر به معضلی برای اقتصاد مبدل شده و رکود اقتصادی را به دنبال دارد [۲۶] و [۱۵]. همچنین، هنوز عوامل دیگری در تصمیم‌گیری‌های سرمایه‌گذاری، قوی‌تر از سواد مالی عمل می‌کنند و شاید هنوز سرمایه‌گذاران ایرانی، به درک تأثیر بلندمدت سواد مالی در تصمیم‌گیری‌های سرمایه‌گذاری واقف نشده‌اند [۵]. همچنین وجود پرونده های فراوان مربوط به دعاوی مالی و اقتصادی دادگاه‌ها در ایران، تجربیات سرمایه‌گذاری همراه با شکست در مؤسسه‌های مالی و اعتباری غیررسمی، نقش پررنگ مشکلات مالی و اقتصادی در مسائل اجتماعی مانند طلاق و مثال‌های زیادی از این دست نشان از ضعف سطح سواد مالی ایرانیان دارد. بررسی چرایی این آمار نگران‌کننده از دغدغه‌های اصلی مسئولان به شمار رفته و این بررسی نیازمند ریشه‌یابی دقیق و موشکافانه موضوع و ترسیم شکل جامع و اصلاح ساختار آموزش سواد مالی متناسب با زیست بوم جامعه ایران است. بنابراین این پژوهش تلاش می‌کند تا با استفاده از فنون علم سنجی و ترسیم شکل های علمی نقاط دورافتاده و پرکاربرد را کشف و شناسایی نماید.

۳- مبانی نظری

۳-۱- مفهوم سواد مالی

در کشورهای پیشرفته از اوایل دهه ۹۰ میلادی، مباحث سواد مالی و مالیه شخصی^۸ مطرح و مورد توجه محققین و صاحب‌نظران قرار گرفته است؛ به گونه ای که امروزه مفاهیم مرتبط با مسائل مالی در کشورهای نظیر آمریکا و انگلستان به عنوان بخشی از سرفصل دروس دبیرستان‌ها و رشته‌های مختلف دانشگاهی تلقی می‌گردد. در این کشورها بنیادهای غیر انتفاعی متعددی وظیفه توسعه سواد مالی را عهده دار بوده و با انجام آزمون‌های متعدد به اندازه گیری پیشرفت سواد مالی در کشور خود می‌پردازند. سواد مالی به‌طور کلی از عوامل مختلفی تشکیل شده است و در ادبیات، طیف وسیعی از تعاریف درخصوص سواد مالی وجود دارد که در این بخش برخی از آن‌ها به ترتیب سال انتشار مورد بحث قرار می‌گیرند. نکتور^۹ و همکارانش؛ به نقل از هیوستون^{۱۰}، مفهوم سواد مالی را به عنوان "توانایی ایجاد قضاوت‌های آگاهانه و اتخاذ تصمیمات مؤثر در رابطه با استفاده و مدیریت پول" تعریف کردند [۶۰]. این تعریف در چندین پژوهش از جمله مطالعات اسپاگن و لینز^{۱۱} [۶۵]، بیل و دلپاچیترا^{۱۲} [۳۰]

سواد مالی نقش مهمی در رفاه مالی یک فرد ایفا نموده [۳۱]. و مجموعه‌ای از دانش و مهارت‌های لازم برای تأمین امنیت مالی می‌باشد [۶۸]. امروزه بازار با بسیاری از محصولات مالی پیشرفته‌ای سروکار دارد که درک این محصولات برای تمام افراد به‌ویژه سرمایه‌گذارانی که تخصص مالی ندارند، پیچیده و چالش‌برانگیز است [۵۳]. بدون سواد مالی، افراد نمی‌توانند عملکرد مالی و تصمیمات خود را مانند نرخ بهره وام، هزینه تراکنش، برنامه‌ریزی سرمایه‌گذاری و غیره مدیریت کنند [۴۷].

۲- بیان مسئله

زندگی مطلوب در دنیای مدرن امروز بدون توانایی درک مسائل مالی، دانستن الفبای اقتصاد و داشتن سواد مالی، غیرممکن به نظر می‌رسد. بحران‌های مالی اخیر که "رکود عظیم"^۲ لقب گرفته است [۴۰]، به نیاز مبرم دانش مالی شخصی در آمریکا اشاره دارد [۶۱]. در نتیجه نیاز به آموزش مالی در کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه به شدت احساس می‌شود. آموزش مالی نه تنها در ایجاد تفاوت در کیفیت زندگی افراد حائز اهمیت است، بلکه در ایجاد اتحاد و کیفیت بازارها نیز نقش به‌سزایی ایفا می‌نماید [۶۲]. لذا سواد مالی اغلب به مثابه یک "مهارت زندگی"^۳ [۴۲] و مطابق با فرناندز^۴ و همکاران [۳۹] و ویلیز^۵ [۶۹] به عنوان "علاجی شهودی"^۶ به منظور کمک به افراد برای غلبه بر مسائل مالی شخصی‌شان قلمداد می‌گردد [۶۷]. بر اساس نظر اتکینسون و مسی^۷ [۲۹]، مهم‌ترین دلیلی که در ژانویه سال ۲۰۰۸ هم‌زمان با اوج‌گیری بحران-های مالی اروپا، افراد بسیاری را با کوهی از ضررها و فشارهای روانی مالی روبرو نمود، پایین بودن سطح سواد مالی مردم بود. بدین ترتیب آموزش مباحث مالی به منظور افزایش سطح سواد مالی، به عنوان مکملی حمایتی در نظر گرفته شد و در حمایت از این اقدام، برخی کشورهای در حال توسعه، نظیر اندونزی، سال ۲۰۰۸ را سال "تحصیلات مالی" نام-گذاری نمودند و برنامه‌های سواد مالی و ارتقای آن به عنوان یکی از عناصر کلیدی بهبود وضعیت اقتصادی و اصلاح سیاست‌های مالی، در سراسر دنیا گسترش یافت [۱۴].

از سویی دیگر، عصر پرچالش کنونی برای جمهوری اسلامی ایران تحریم-ها و دشواری‌های فراوانی به دنبال داشته و نظام اقتصادی کشور را لاجرم به اتخاذ یک نظام اقتصادی متناسب با این تحولات و چالش‌ها، فراخوانده است [۸]. بر این مبنا، رهبر معظم انقلاب حضرت آیت الله خامنه‌ای در سال‌های اخیر به حوزه اقتصاد و مالی توجه ویژه‌ای نشان داده‌اند. همچنین طرح مواردی مانند جهاد اقتصادی، اقتصاد مقاومتی و نام‌گذاری سال جاری (۱۴۰۲) با عنوان "سال مهار تورم، رشد تولید"، حاکی از

^۲ Great Recession

^۳ Life Skill

^۴ Fernandes

^۵ Willis

^۶ Intuitive remedy

^۷ Atkinson & Messy

^۸ Personal finance

^۹ Noctor

^{۱۰} Huston

^{۱۱} Schagen & Lines

سرمایه‌گذاری محدود می‌شود [۵۱]. به گفته براونشتاین و ولج، عدم دانش مالی بر مدیریت روزمره امور مالی و همچنین توانایی پس‌انداز برای بلندمدت تأثیر می‌گذارد [۳۴]. به‌عنوان مثال، دانش مالی با رفتارهای مثبت مالی مانند داشتن حساب جاری، پرداخت به‌موقع صورت حساب‌ها، پی‌گیری هزینه‌ها، داشتن حساب پس‌انداز و داشتن صندوق اضطراری همراه بوده است [۴۳]. اخیراً، فرناندز و همکارانش^{۲۱} در یک متا‌آنالیز از ۱۶۸ مقاله گزارش کردند که کنترل ویژگی‌های روان‌شناختی رابطه بین سواد مالی و رفتار مالی را تضعیف می‌کند [۳۹]. تحقیقات قبلی چندین متغیر کنترلی مهم را شناسایی کرده است. این متغیرها شامل جنسیت، سن، نژاد، وضعیت تأهل، حضور فرزندان، وضعیت شغلی، تحصیلات و درآمد هستند [۲۵]، [۱۱]، [۷۲]، [۷۳]، [۷۴] و [۶۴].

۳-۲- علم سنجی

مطالعات علم‌سنجی یک زمینه تحقیقاتی است که ردپای بین موضوعات، کلمات کلیدی و نویسندگان را پیدا می‌کند تا ارتباط بین آن‌ها را برای شناسایی گرایش‌ها و تمرکز در فعالیت‌های انتشارات ترسیم کند. این نوع مطالعات، محققان را در مورد چگونگی پیشرفت کارهای قبلی در طول زمان و یا چه آینده‌ای در انتظار تحقیقات است، راهنمایی می‌کند. بررسی‌های علم‌سنجی از این جهت دارای اهمیت هستند که ارتباطات موجود بین مطالعات را روشن کرده و نشان می‌دهد بیشترین و یا کمترین میزان تولیدات علمی مربوط به کدام حوزه‌های تحقیقاتی می‌باشد. به‌عبارت‌دیگر این امر مناطقی را نشان می‌دهد که کمتر مورد توجه قرار گرفته‌اند و پتانسیل کاوش را دارند [۲۰]. دانش علم‌سنجی با استفاده از روش‌های اندازه‌گیری آماری و تحلیل‌های کمی به رصد حوزه‌های دانشی و سنجش-پژوهانه‌های علمی بر اساس تأثیرگذاری، فرآیندهای استنادی و ارتباط‌های شبکه‌ای می‌پردازد. این تحلیل‌ها باعث هم-افزایی و مدیریت پژوهش‌های علمی و شایسته‌سالاری بر اساس اثربخشی نیروی دانشی خواهد شد [۱۰].

شاخص‌های استنادی، هم‌تألفی^{۲۲}، هم‌رخدادی^{۲۳}، شاخص اچ ایندکس^{۲۴} و شاخص ضریب تأثیر^{۲۵} از جمله معروف‌ترین روش‌های علم‌سنجی می‌باشند که با توجه به هدف پژوهش حاضر صرفاً از دو تکنیک هم‌تألفی و هم‌رخدادی استفاده شده است. یکی از فنون علم‌سنجی تحلیل هم‌واژگانی یا هم‌رخدادی است. این تحلیل یکی از روش‌های پرکاربرد در این حوزه است که با استفاده از بسامد مفاهیم و اصطلاحات علمی [۴]، شاکله‌های موضوعی و مفهومی یک حوزه پژوهشی (مانند سواد مالی) را خوشه‌بندی می‌کند. خوشه‌های ایجاد شده بر اساس میزان مرکزیت درونی و بیرونی

و مورگان^{۱۳} [۵۷] در نظرسنجی استرالیا و نیوزلند در مورد سواد مالی استفاده شده است. اسچاگن و لینز استدلال کردند که تعریف سواد مالی ارائه شده توسط نکتور و همکاران (۱۹۹۲) سه حوزه‌ی اصلی یعنی، برنامه ریزی مالی، حل مسئله و تصمیم‌گیری را پوشش می‌دهد. همانطور که اسچاگن و لینز بیان کردند، به نظر می‌رسد که بین این حوزه‌ها یک همپوشانی وجود دارد، با این حال، با نگاه به جزئیات هر سه حوزه، تفاوت‌ها مشخص می‌شود [۶۵]. ویت و همکاران^{۱۴} ضمن حمایت از تعریف نکتور، سواد مالی را چنین شرح دادند: توانایی خواندن، تحلیل، مدیریت و ارتباط‌برقرار کردن در مورد شرایط مالی شخصی که بر رفاه مادی تأثیر می‌گذارد [۷۰]. تعریف ارائه شده توسط ویت و همکارانش گسترده و مشابه مفهوم قابلیت (توانایی) مالی است. به طور مشابه، براونشتاین و ولج^{۱۵} [۳۴] و بوشان و مدوری^{۱۶} [۳۲] سواد مالی را این‌گونه تعریف کردند: توانایی اتخاذ تصمیمات مؤثر و آگاهانه که مربوط به مدیریت پول است. سوهن و همکاران^{۱۷} نیز ضمن استفاده از تعریف فوق، مفهوم سواد مالی را چنین شرح دادند: توانایی فرد برای درک، تحلیل، مدیریت و ارتباط با مسائل مالی شخصی [۶۶]. رمود^{۱۸} نیز به فقدان تعاریفی استاندارد و وجود اشکال در خصوص سنجش سواد مالی اشاره و برای حل این مشکل، تعاریف سواد مالی را به دو دسته، «مفهومی» و «عملیاتی» طبقه‌بندی کرد و معتقد است برای اندازه‌گیری در عمل، تعریف عملیاتی مورد نیاز است [۶۳]. در تعریف «مفهومی» وی، پنج مقوله در خصوص سواد مالی شناسایی شدند:

۱) دانش مفاهیم مالی،

۲) توانایی برقراری ارتباط در مورد مفاهیم مالی،

۳) نگرش در مدیریت امور مالی شخصی،

۴) مهارت در تصمیم‌گیری های مالی، و

۵) اعتماد به طرح مؤثر برای نیازهای مالی آینده.

تعریف «عملیاتی» ارائه شده توسط رمود نیز بر «بودجه‌بندی، پس‌انداز، قرض کردن و سرمایه‌گذاری» تمرکز دارد. از سوی دیگر، سازمان توسعه و همکاری اقتصادی^{۱۹} و شبکه بین‌المللی آموزش مالی^{۲۰} رویکردشان به سواد مالی بیشتر از منظر دانش است و آن را "ترکیبی از آگاهی، دانش، مهارت، نگرش و رفتار لازم برای اتخاذ تصمیمات صحیح مالی و در نهایت دستیابی به رفاه مالی فردی" می‌دانند.

از طرفی فقدان دانش مالی با رفتارهایی همراه است که منجر به اشتباهات مالی مانند استقراض بیش از حد، نرخ بهره بالا و پس‌انداز و

¹²Beal & Delpachitra

¹³Morgan

¹⁴Witte et al

¹⁵Braunstein & Welch,

¹⁶Bhushan & Medury

¹⁷Sohn & et al

¹⁸Remund

¹⁹Organisation for Economic Co-operation and Development(OECD)

²⁰International Network of Finance Education (INFE)

²¹ Fernandes et al

²² co-authored

²³ co-occurrence

²⁴H-Index

²⁵ Impact factor

طی بازه زمانی ۲۰۲۰-۲۰۰۰ بود. نمونه‌گیری به شیوه هدفمند انجام شد و حجم نمونه شامل ۹۰ سند بود. مبنای تحلیل و کدگذاری داده‌ها واحد مضمون بود. بر اساس نتایج حاصل، ویژگی‌های مولفه اهداف برنامه درسی سواد مالی بدین صورت اولویت بندی گردید: (۱) آماده سازی نوجوانان در مدیریت امور مالی؛ (۲) حصول امنیت مالی در ابعاد فردی، خانوادگی و اجتماعی؛ (۳) برنامه ریزی‌های کوتاه مدت و بلندمدت مالی؛ (۴) آینده نگری و مسیولیت پذیری مالی؛ (۵) خودکارآمدی مالی و کارآفرینی؛ (۶) ایجاد نگرش انتقادی نسبت به مسایل مالی؛ (۷) تقویت قدرت تجزیه و تحلیل و حل مسایل مالی و (۸) درونی سازی ارزش‌های دینی و اخلاقی. همچنین عاصی و همکاران [۱۸] مدلی جهت تبیین سواد مالی سرمایه‌گذاران خرد بازار سرمایه طراحی نمودند. در این راستا در پژوهش حاضر از رویکرد پژوهش کیفی نظریه داده بنیاد (گراند تئوری) و جهت تحلیل داده‌های کیفی از روش مقایسه مداوم در طی سه مرحله کدگذاری باز، محوری و انتخابی استفاده شده است. یافته‌های کیفی تحلیل شده و در پایان پس از نتایج فوق؛ الگوی سنجش سواد مالی بر اساس سنجه‌های (۱) نگرش؛ (۲) دانش و فهم مالی؛ (۳) مهارت؛ (۴) آموزش، اطلاعات و اطمینان؛ (۵) اطلاعات عمومی فردی تعیین شد.

در ارتباط با تأثیر سواد مالی بر سایر متغیرها معین‌الدین و همکاران [۲۴] خود کنترلی، سواد مالی و بیش بدهی مصرف کنندگان کارکنان مجتمع صنایع لاستیک یزد را مورد بررسی قرار دادند و دریافته‌اند که کارگران در مجموع از نظر مالی کم سواد هستند اما در برخی از حوزه‌های زیر گروه سواد مالی که شامل کسب و پس انداز، خرج و استقراض، بیمه و بازنشستگی می‌باشد با سواد هستند. همچنین تأثیر خودکنترلی بر بیش بدهی مصرف کنندگان منفی یا معکوس می‌باشد.

در بخش پژوهش‌های خارجی در بحث علم‌سنجی، مولینا-گارسیا^{۲۶} و همکاران کتاب سنجی و بررسی ادبیات سیستماتیک سواد مالی در شرکت‌های کوچک و متوسط را تجزیه و تحلیل نمودند. آن‌ها ۸۸ سند منتشر شده بین سال‌های ۲۰۰۵ و ۲۰۲۰ مورد تجزیه و تحلیل قرار دادند. یافته‌ها نشان می‌دهد که تحقیقات سواد مالی در شرکت‌های کوچک و متوسط، عمدتاً در مورد موضوعات: عملکرد، دسترسی به منابع مالی، نوآوری، نگرش ریسک و کارآفرینی، مدیران مالک و کمک‌های باقی مانده تجزیه و تحلیل شده است [۵۶]. کاسکلینن و همکاران^{۲۷} نیز چگونگی تأثیر دیجیتالی شدن، بر سواد مالی و توانایی مالی افراد را بررسی نموده و سه موضوع اصلی را در تقاطع مالی و دیجیتالی‌سازی شناسایی نمودند: (۱) فناوری مالی، (۲) رفتار مالی در محیط‌های دیجیتال، (۳) مداخلات رفتاری. آنها در پژوهش خود دستورالعمل‌هایی را برای اندازه‌گیری سواد مالی دیجیتال، به‌روزرسانی‌های برنامه درسی سواد مالی و توسعه ابزارهای یادگیری دیجیتالی پیشنهاد نموده و بر همکاری بین

می‌توانند مباحث علمی را گسترش دهند یا حذف کنند. یافته‌های این نوع تحلیل‌ها برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران بخش‌های مدیریتی را در راستای اثربخشی تولیدات علمی یاری نموده تا بتوانند مسائل علمی را رصد و مدیریت کنند. تحلیل هم‌رخدادی، ابزاری برای کشف الگوهای پنهان و رویدادهای نوظهور مفهومی است. پیش‌فرض‌های هم‌رخدادی، بر این فرض استوار است که حضور واژه‌ها یا مفاهیم در کنار یکدیگر نشان دهنده محتوای آن مدرک است؛ بنابراین با اندازه‌گیری میزان این هم-رخدادی می‌توان شبکه مفاهیم یک زمینه علمی را ترسیم کرد. این شبکه مفهومی با شمارش تعداد دفعات حضور هر اصطلاح موضوعی و هم‌نشینی آن با موضوعات دیگر ترسیم می‌شود. به عبارتی، اگر دو اصطلاح با هم در یک مدرک به کار روند و هر چه بیشتر با هم تکرار شوند، یعنی این دو واژه ارتباط معنایی بیشتری با هم دارند. از هم‌رخدادی دو اصطلاح یا دو واژه برای کشف پیوند و رابطه میان دو موضوع در یک حوزه پژوهشی نیز استفاده می‌شود و از این طریق می‌توان توسعه و پیشرفت آن حوزه از علم را ردیابی کرد [۲].

۴- پیشینه پژوهش

در بررسی پیشینه پژوهش‌های مرتبط با موضوع تحقیق، به بررسی نزدیک‌ترین پژوهش‌های موضوعی با زمینه سواد مالی و چالش‌های مرتبط پرداخته شده است. به عنوان نمونه پاشایی و همکاران [۷] به بررسی رابطه علی آموزش اقتصاد با سواد مالی، مهارت‌های تصمیم‌گیری و قصد کارآفرینی دانشجویان دانشکده فنی مهندسی دانشگاه ارومیه پرداخته و نشان دادند که آموزش اقتصاد بر سواد مالی دانشجویان تأثیر مثبت و معناداری داشته و آموزش اقتصاد از طریق سواد مالی بر مهارت‌های تصمیم‌گیری و قصد کارآفرینی دانشجویان تأثیر دارد. دهناد و غلامی جمکرانی [۱۳] پژوهشی با عنوان «بررسی تحلیل در سیر تحول سواد مالی و رفتار مالی: یک رویکرد کتاب‌سنجی» انجام دادند که داده‌های موردنیاز از طریق جستجو در پایگاه اطلاعاتی وب‌آوساینس جمع‌آوری گردید و در نهایت تحلیل کتاب‌سنجی (تحلیل توصیفی و شبکه) بر روی ۱۱۳۸ مقاله‌ای که در بازه زمانی ۱۹۹۵ - ۲۰۲۲ منتشر شده بود صورت پذیرفت. یافته‌ها نشان داد که وضعیت روند انتشار مقالات سواد مالی توسعه‌یافته است. به‌گونه‌ای که در ابتدا توجه محققان بر روی عوامل جمعیت‌شناختی و اقتصادی بوده در حالی که اخیراً موضوعاتی که ساختارهای رفتاری و روان‌شناختی دارند بیشتر مورد توجه محققین قرار گرفته‌اند. همچنین مشخص گردید لوساری و میچل جز تأثیرگذارترین نویسندگان و آمریکا جز فعال‌ترین کشورها در مشارکت علمی می‌باشد.

در زمینه طراحی الگوی سواد مالی عباسپور اصفهانی و همکاران [۱۹] الگوی بهینه برنامه درسی سواد مالی برای دانش آموزان دوره متوسطه اول طراحی و اعتباربخشی نمودند. جامعه پژوهش شامل اسناد سواد مالی

²⁶ Molina-Garcia

²⁷ Koskelainen & et al

ساختار فکری حوزه سواد مالی است، در این پژوهش با استفاده از تحلیل هم‌رخدادی واژگان به پرسش‌های زیر پاسخ داده خواهد شد:

- ۱) روند انتشار مقالات در سال‌های اخیر به چه صورت است؟
- ۲) پرکاربردترین واژگان در حوزه مورد بررسی کدام کلمات است؟
- ۳) دسته موضوعی در زمینه مورد بررسی به چه صورت است؟
- ۴) کدام یک از کشورها پیرامون زمینه مورد بررسی از مشارکت علمی بیشتری برخوردار می‌باشد؟
- ۵) کدام نویسندگان بین‌المللی از بیشترین میزان همکاری علمی برخوردار هستند؟

۶- روش پژوهش

پژوهش حاضر از زمره پژوهش‌های کاربردی-توصیفی بوده که با استفاده از تکنیک‌های علم‌سنجی به تحلیل شکل‌های علمی پیرامون حوزه سواد مالی می‌پردازد. مطالعات کتاب‌سنجی مبتنی بر دو شیوه تحلیل و ترسیم شکل علم است. در تجزیه و تحلیل کتاب‌سنجی، تأثیرگذارترین مقالات و مجلات بر اساس شاخص‌های مختلفی از قبیل تعداد انتشار و استناد مورد بررسی قرار می‌گیرند. ترسیم شکل علم، تکنیکی است که مروری کلی و ساختاریافته از انتشارات مربوطه را ارائه می‌دهد. شکل‌های علم با ترسیم گرافیکی هر رشته علمی، راه را برای شناسایی هرچه بهتر و دقیق‌تر آن شاخه از دانش بشری و تبدیل مفهوم انتزاعی رشته علمی به مفهومی عینی‌تر هموار کرده‌اند. این شکل‌ها با فنون و روش‌های متعددی ترسیم می‌شوند. یکی از اهداف و کاربردهای تحلیل هم‌واژگانی، ترسیم ساختار علم یا ترسیم شکل‌های علمی است [۲].

در پژوهش حاضر از هر دو تکنیک استفاده شده است. در این پژوهش هم وضعیت استنادی و فراوانی مقالات مورد بررسی قرار گرفته و هم شکل علمی مقالات حوزه سواد مالی ارائه شده است. تجزیه و تحلیل و مصورسازی واژگان کلیدی و ترسیم شکل علم از طریق نرم افزار و-س و ویور صورت گرفت و از پایگاه وب‌آوساینس برای گردآوری داده‌ها استفاده شد؛ زیرا این پایگاه داده جستجوی استنادی جامع را فراهم نموده و دسترسی به پایگاه داده‌های مختلف را می‌دهد [۱]. علائم گیومه یا نقل قول در عبارت جستجو گنجانده شد. این شرایط استحکام نتایج جستجو را تضمین کرده و باعث افزایش قابلیت اتکای نتایج می‌شود [۲].

بازه زمانی پژوهش از ابتدا تا سال ۲۰۲۳ تعیین شد. تاریخی که آخرین بار از پایگاه وب‌آوساینس برای استخراج اطلاعات استفاده شد ۲۲ اردیبهشت ۱۴۰۲ بوده است. کلیدواژه‌های موردنظر شامل «سواد مالی»، «دانش مالی» و «مالیه شخصی» بوده که در بخش عنوان مقالات (TITLE) پایگاه مذکور و با استفاده از عملگر OR مورد بازیابی قرار گرفته است. الگوی استراتژی جستجو مورد استفاده در این مطالعه به صورت زیر می‌باشد:

TL: ("Financial literacy*" OR "Financial knowledge*" OR "Personal finance*")

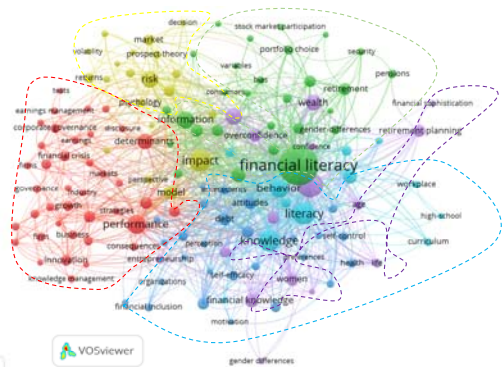
نتیجه جستجوی اولیه ۲۰۱۵ مقاله بوده که با اعمال فیلترهای زبان، مقالات علمی پژوهشی و انتخاب سه حوزه نزدیک به حسابداری یعنی مدیریت (۱۲۰ مقاله)، بازرگانی (۲۶۰ مقاله)، بازرگانی مالی (۲۶۱)

بخش‌های دولتی و خصوصی برای ایجاد یک چشم‌انداز اقتصادی عادلانه‌تر و فراگیرتر تأکید می‌کنند [۴۸]. همچنین کومار و همکاران^{۲۸} مطالعه‌ای تحت عنوان تعامل مهارت‌ها، سواد مالی دیجیتال، توانایی و استقلال در تصمیم‌گیری مالی و رفاه انجام دادند. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که مهارت‌ها مستقیماً بر تصمیم‌گیری مالی و رفاه مالی درک شده تأثیر می‌گذارند و سواد مالی دیجیتال به‌عنوان یک پیش‌بینی‌کننده مستقیم و میانجی تصمیم‌گیری مالی ظاهر می‌شود، اما تسلط توانایی مالی و استقلال مالی به‌عنوان میانجی در تصمیم‌گیری مالی و رفاه مالی قوی‌تر بوده و تکانشگری^{۲۹} تأثیرات واسطه‌ای بر تصمیم‌گیری مالی ندارد [۴۹]. لین و باتیس^{۳۰} هم در پژوهشی با عنوان افراد باهوش می‌دانند که اقتصاد چگونه کار می‌کند: توانایی شناختی، دانش اقتصادی و سواد مالی سه پیش‌بینی کلیدی پیشنهاد دادند: (۱) توانایی شناختی ارتباط مثبت زیادی با دانش اقتصادی نشان می‌دهد. (۲) توانایی شناختی با سواد مالی بهتر رابطه دارد و (۳) دانش اقتصادی بیشتر ارتباط مثبتی با سواد مالی دارد. هر سه پیش‌بینی پشتیبانی و تکرار شدند. توانایی شناختی، دانش اقتصادی را مستقل از پیشرفت تحصیلی و با تأثیرات بسیار بزرگتر پیش‌بینی نمود [۵۰]. همچنین کورسینی و گیانلی^{۳۱} آموزش اقتصاد و کسب سواد مالی را این‌گونه مورد بررسی قرار دادند که چگونه شرکت در یک دوره کارشناسی در رشته اقتصاد بر سواد مالی دانشجویان تأثیر می‌گذارد. شرایط خاص دوره، به این صورت بود که به طور اجباری توسط دانشجویان حقوق در دانشگاه فیرنز گذرانده شد، یک شبه آزمایشی را بازتولید می‌کرد که محققین را قادر می‌ساخت تا تأثیر درس را مشخص نموده و شواهد محکمی بر تأثیر آن ارائه نمایند. آنها دریافته‌اند که شرکت در این دوره تأثیرات مثبتی بر سواد مالی دارد و این سود بیشتر برای دانش‌آموزانی که از پیشینه‌های مرتبط با سواد مالی پایین‌تر هستند می‌باشد [۳۶]. بررسی پیشینه پژوهشها در زمینه موضوع تحقیق نشان داد که تاکنون تنها یک مقاله در حوزه کتاب‌سنجی سواد مالی در ایران انجام شده است که آن هم بیشتر به رفتار مالی پرداخته است. در سطح جهان نیز تنها یک مقاله آن هم کتاب‌سنجی و بررسی ادبیات سیستماتیک سواد مالی در شرکت‌های کوچک و متوسط، انجام شده که کلیه مقالات حوزه پژوهشی سواد مالی را پوشش نمی‌دهد. بنابراین این پژوهش نسبت به پژوهش دهندگان و غلامی جمکرانی [۱۳] و مولینا-گارسیا و همکاران [۵۶] حوزه‌های وسیع‌تر از پژوهش‌های سواد مالی را در بر می‌گیرد و یک بررسی جامع نسبت به تمام حوزه‌های پژوهشی سواد مالی خواهد داشت.

۵- پرسش‌های پژوهش

با توجه به مطالب فوق و در راستای اهداف پژوهش که همان ترسیم

²⁸ Kumar & et al
impulsiveness
²⁹ Lin & Bates
³⁰ Lin & Bates
³¹ Corsini & Giannelli

شکل ۶: دسته بندی موضوعی

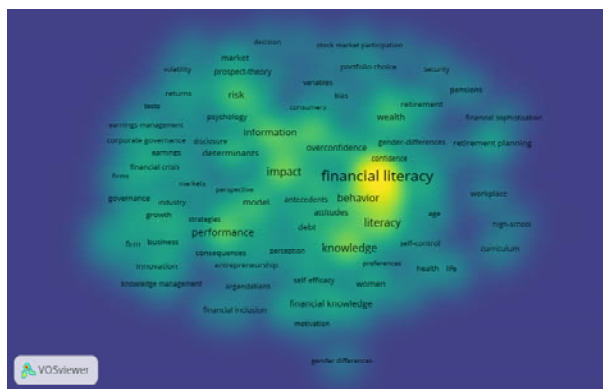
شش رنگ متفاوت در شکل (۶) به چشم می خورد که هر رنگ بیانگر یک دسته بندی موضوعی است. در جدول (۱) فهرستی از پرکاربردترین کلمات هر خوشه ارائه شده است.

جدول (۱): پرکاربردترین واژگان به تفکیک هر خوشه

عنوان خوشه	پرکاربردترین واژه	رتبه	ارتباط	عنوان خوشه	پرکاربردترین واژه	رتبه	ارتباط
خوشه اول - زرد (مدیریت و عملکرد)	risk	۳۳	۶۶	خوشه دوم - سبز (آموزش و مهارت)	performance	۵۳	۸۴
	market	۱۴	۳۷		Credit	۱۸	۴۸
	returns	۱۳	۳۷		management	۱۷	۴۹
	uncertainty	۴	۳۱		innovation	۱۶	۴۹
	prospect - theory	۸	۲۶		Efficiency	۱۶	۴۹
خوشه سوم - آبی (تجارت و بازاریابی)	education	۸۱	۴۹	خوشه چهارم - بنفش (تجارت و بازاریابی)	Financial literacy	۱۸	۸۶
	financial knowledge	۲۲	۴۳		information	۲۷	۷۸
	gender	۱۸	۴۴		decision-making	۲۴	۶۰
	Experience	۱۴	۳۸		search	۱۰	۴۱
	age	۱۰	۳۱		judgment	۵	۲۲
خوشه پنجم - نارنجی (آموزش و مهارت)	Literacy	۵۹	۴۰	خوشه ششم - سبز (آموزش و مهارت)	attitudes	۱۸	۴۶
	Knowledge	۵۵	۴۳		debt	۱۸	۴۶
	behavior	۴۲	۳۹		financial behavior	۱۲	۳۱
	financial education	۲۴	۲۶		self-efficacy	۱۱	۳۴
	personal finance	۱۱	۲۴		risk taking	۵	۲۴

خوشه یک با رنگ قرمز از ۳۹ واژه تشکیل شده است. بیشترین اصطلاحاتی که در این خوشه به چشم می خورد پیرامون مسائل مدیریت و عملکرد بوده و نشان دهنده ارتباط بین واژگان می باشد. به عنوان مثال عملکرد شرکت با مدیریت و بهره‌وری در ارتباط است. خوشه دوم با رنگ سبز شامل ۲۸ واژه بوده و بیشتر پیرامون عوامل تصمیم ساز می باشد. خوشه سوم با رنگ آبی نیز از ۲۷ واژه برخوردار بوده که به مفاهیمی مانند نگرش، رفتار مالی، خودکارآمدی و ریسک پذیری اشاره می کند. خوشه چهارم به رنگ زرد بوده و ۲۰ اصطلاح را نشان می دهد. این واژگان پیرامون مباحث ریسک و بازده می باشد که بیانگر اهمیت انتخاب بازار و سهام در هنگام سرمایه گذاری و چشم انداز مالی است. خوشه پنجم با رنگ بنفش ۱۶ اصطلاح را در خود جای داده و مهم ترین این کلمات تحصیلات، دانش مالی، جنسیت و سن است. در نهایت خوشه ششم به رنگ فیروزه‌ای دارای ۱۲ اصطلاح بوده که بیشتر پیرامون سواد، دانش، تحصیلات مالی و مالیه شخصی می باشد. این خوشه نیز بیانگر اهمیت آموزش و سواد مالی فرد می باشد.

شکل (۴) بازه زمانی پیدایش اصطلاحات یا به عبارت دیگر تمایل نویسندگان به یک موضوع خاص را به تصویر می کشد. در این تصویر رنگ زرد نشان دهنده دوره بلوغ یک واژه و رنگ آبی تیره بیانگر قدمت یک اصطلاح است. با نگاهی کلی به شکل فوق می توان دریافت که اکثر واژگان از قدمت بیشتری برخوردار بوده و بخش اعظمی از شکل را تشکیل داده اند. واژگان قدیمی مانند عملکرد، بازده، اطلاعات، تجارت، و غیره در سال های ۲۰۱۴ و ماقبل بیشتر مورد استفاده قرار گرفته است. در حالی که اصطلاحاتی مانند سواد مالی، رفتار، سن، نگرش و دانش مالی از سال ۲۰۱۸ به بعد بیشتر توجه محققین را به خود جلب کرده است. «برنامه درسی» واژه ای که در سمت راست تصویر به رنگ زرد به چشم می خورد. این واژه در سال ۲۰۲۰ به کار برده شده است؛ این مهم بیانگر تمایل و گرایش پژوهشگران برای بررسی احتمالی کلمه مذکور در حوزه سواد مالی می باشد.

شکل ۵: چگالی واژگان

در شکل چگالی واژگان رنگ زرد و آبی به ترتیب بیانگر تراکم بالا و تراکم پایین مقالات است. به طور مثال سواد مالی از رنگ زرد و قطر زیادی برخوردار بوده که این امر بیانگر حجم بالای مقالات در این زمینه می باشد همچنین این مهم در شکل شبکه نشان داد، واژه سواد مالی جز پرتکرارترین اصطلاحات است؛ لذا می توان گفت هر دو شکل شبکه و چگالی بر یکدیگر منطبق هستند. برای اثبات انطباق شکل همپوشانی و چگالی نیز می توان به واژه برنامه ریزی درسی اشاره کرد. این واژه در شکل همپوشانی در سال ۲۰۲۰ مورد استفاده قرار گرفته شده و در شکل چگالی نیز به رنگ آبی متمایل سبز می باشد. این مهم بیانگر نوظهور بودن این کلمه در تحقیقات اخیر است.

۳-۷ - پاسخ به سؤال سوم: دسته موضوعی در زمینه مورد بررسی به چه

صورت است؟

مطالعه با رویکرد علم‌سنجی انجام داده‌اند که در هر دو مقاله کلماتی مانند بازنشستگی، مدیریت بدهی، آموزش و ثروت به چشم می‌خورد؛ از همین رو نتایج دو مطالعه مذکور با نتایج پژوهش حاضر هم‌راستا می‌باشد. نتایج حاصل از هم‌نویسندگی کشورها نیز نشان داد آمریکا، چین و انگلستان جز کشورهای پیش‌گام در حوزه سواد مالی می‌باشند. همچنین ایران تنها با کشور مالزی همکاری علمی داشته است. دهناد و غلامی جمکرانی، پاتل و همکاران و داستانی و همکاران نیز در مطالعات خود به فعال بودن کشور آمریکا اشاره کرده‌اند، لذا نتایج آن‌ها با نتایج پژوهش حاضر همخوانی دارد.

یافته‌های حاصل از هم‌تألیفی نویسندگان نشان داد که لوساردی، آناماریا، میچل و اولیویا بالاترین درجه مرکزیت را در میان سایر محققان داشته که نشان‌دهنده مشارکت بالای این محققان در تولید علم است. دهناد و غلامی جمکرانی و پاتل و همکاران نیز در مطالعه خود به این نتیجه رسیده‌اند که لوساردی و میچل جز فعال‌ترین و مؤثرترین نویسندگان در حوزه سواد مالی می‌باشند. از این رو نتایج آن‌ها با این پژوهش همسو می‌باشد.

نتایج پژوهش حاضر موضوع، ساختار محتوایی و همکاری‌های علمی نویسندگان و کشورها را نشان می‌دهد. بر این اساس پیشنهادهای اجرایی زیر مورد تأکید است:

- از آنجایی که پژوهشگران ایرانی کمترین همکاری علمی را با سایر پژوهشگران بین‌المللی داشته‌اند؛ لذا پیشنهاد می‌گردد دولت فضایی برای همکاری بیشتر فراهم کند تا بتوان از علم نویسندگان بین‌المللی بهره برد.

- سیاست‌گذاران می‌توانند با تعیین اولویت‌های پژوهشی مناسب، راه را برای تصمیم‌گیری مبتنی بر شواهد برای غلبه بر چالش‌ها هموار کنند.

- بر اساس نتایج حاصل از تحلیل هم‌رخدادی واژگان پیشنهاد می‌گردد پیرامون موضوعاتی از قبیل بحران مالی، پیچیدگی مالی، امنیت و انتخاب پرتفوی مناسب مطالعاتی انجام دهند تا علاوه بر شناسایی عوامل مؤثر جدید خلأهای تحقیقاتی را نیز پوشش دهند.

- طبق نتایج به‌دست‌آمده از شکل‌های هم‌تألیفی کشورها پیشنهاد می‌گردد نویسندگان ایران با کشورهای بین‌المللی بیشتری همکاری نمایند تا علاوه بر آشنایی با علم دنیا به سمت کشور تأثیرگذار در این حوزه حرکت کنند.

- بر اساس نتایج هم‌نویسندگی پژوهشگران نیز پیشنهاد می‌شود نویسندگان ایرانی با نویسندگان مطرح دنیا همکاری نموده و از این طریق جایگاه خود را در بین نویسندگان تأثیرگذار تثبیت نمایند.

- باتوجه به اینکه ملاک بررسی مقالات نمایه شده در پایگاه اطلاعاتی وب‌آوساینس می‌باشد؛ لذا به محققان پیشنهاد می‌گردد علاوه بر بررسی سایر پایگاه‌های اطلاعاتی کلمات کلیدی دیگری را در کنار کلمات منتخب این پژوهش به کار ببرند تا در صورت وجود ارتباط بین حوزه سواد مالی با سایر زمینه‌ها، شکاف‌های بیشتری شناسایی و در جهت رفع این خلأهای پژوهشی اقدامات لازم انجام شود.

همچنین برای پژوهش‌های ۰تی پیشنهادهای زیر مد نظر است:

- جدیدترین و نوظهورترین مضامین شناسایی شده در شکل‌های هم-

³² Google Scholar

³³ Science Direct

³⁴ Scopus

[۱۰] خاصه، علی اکبر. صادقی، سعید. عزتی، ابراهیم. غفاری، سعید. (۱۳۹۵).

بررسی جایگاه مطالعات قرآنی در تولید علم جهانی با استفاده از فتون علم‌سنجی، فصلنامه مطالعات قرآنی، ش ۲۸۷، ص ۴۷-۶۹.

[۱۱] خداپناه، مینا. موسی‌پور، نعمت‌الله. دوابی، مهدی. احمدی، غلامعلی.

(۱۴۰۱). طراحی الگوی برنامه درسی سواد مالی برای دانش‌آموزان دوره ابتدایی، مطالعات برنامه درسی، ش ۱۷(۶۵)، ص ۴۷-۷۴.

[۱۲] دری‌سده، سولماز، توکلی، مرتضی. (۱۴۰۰). بررسی و ارزیابی سواد

مالی کارآفرینان روستایی شهرستان سمیرم استان اصفهان، نشریه روستا و توسعه پایدار فضا، ش ۱۲(۱)، ص ۹۷-۱۱۲.

[۱۳] دهناد، کاظم. غلامی‌جمکرانی، رضا. (۱۴۰۱). بررسی تحلیلی در سیر

تحول سواد مالی و رفتار مالی: یک رویکرد کتاب‌سنجی، پیشرفت‌های مالی و سرمایه‌گذاری، ش ۳(۷)، ص ۱۹۰-۱۵۳.

[۱۴] دیانتی‌دیلمی، زهرا. حنیفه زاده، محمد. (۱۳۹۴). بررسی سطح سواد مالی

خانواده‌های تهرانی و عوامل مرتبط با آن، فصلنامه علمی پژوهشی دانش مالی تحلیل اوراق بهادار، ش ۸(۲۶)، ص ۱۱۵-۱۳۹.

[۱۵] رحمانپور، محمد. نصرافهانی، احمدرضا. سیادت، علی. (۱۳۹۴). بررسی

رابطه مبانی و اصول برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران با مضامین اقتصاد مقاومتی به منظور پیشنهاد برنامه درسی مطلوب، فصلنامه ریافت انقلاب اسلامی، ش ۹(۳۱)، ص ۴۱-۶۰.

[۱۶] شادمهر، عذرا. حافظیان، مریم. (۱۴۰۲). تاثیر سواد مالی مادران بر سبک

زندگی و پیشرفت تحصیلی فرزندان (مورد مطالعه دانش‌آموزان دختر متوسطه اول)، نشریه جامعه‌شناسی آموزش و پرورش، ش ۱۹(۱)، ص ۲۴۷-۲۵۸.

[۱۷] عارف‌منش، زهره. رامشه، منیژه. شکوهی، حامد. (۱۴۰۱). رابطه بین

مدیریت ریسک سازمانی و عملکرد شرکت با نقش مزیت رقابتی و سواد مالی، نشریه پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، ش ۱۴(۵۴)، ص ۱۰۰-۷۹.

[۱۸] عاصی، مهرداد. چیرانی، ابراهیم. فرحبد، فرزین. (۱۴۰۰). طراحی مدلی

جهت تبیین سواد مالی سرمایه‌گذاران خرد بازار سرمایه، فصلنامه بورس اوراق بهادار، ش ۱۳(۵۲)، ص ۲۶۹-۳۰۷.

[۱۹] عباسپور اصفهانی، نفیسه. حاتمی، جواد. صادق‌زاده قمصری، علیرضا.

ایمانی‌نائینی، محسن. پیغامی، عادل. (۱۴۰۱). طراحی و اعتباربخشی الگوی بیهینه برنامه درسی سواد مالی برای دانش‌آموزان دوره متوسطه اول، فصلنامه پژوهش در برنامه ریزی درسی، ش ۱۸(۷۱)، ص ۶۱-۷۸.

[۲۰] عضدی، زهرا. معین‌الدین، محمود. شاه‌مرادی، نسیم. (۱۴۰۲). ترسیم و

تحلیل شکل‌های علم‌سنجی مطالعات بین‌المللی حوزه رفاه و سلامت روانی در حرفه حسابداری، نشریه طلوع بهداشت، ش ۲۲(۹۸)، ص ۹۹-۱۱۴.

منابع و مأخذ

[۱] ابراهیم‌زاده، صنم. رضایی شریف‌آبادی، سعید و کریم‌آبادی آقایی کامران، معصومه.

(۱۳۹۸). بررسی وضعیت تولیدات علمی و ترسیم شکل هم‌رخدادی واژگان

حوزه رفتار اطلاع‌یابی مشارکتی بر اساس مقالات نمایه شده در پایگاه وب علوم، پژوهش‌نامه علم‌سنجی، ش ۱(۵)، ص ۱۸۵-۲۰۲.

[۲] احمدی، حمید. عصاره، فریده. (۱۳۹۶). مروری بر کاربردهای هم‌واژگانی،

فصلنامه مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات، ش ۲۸(۱)، ص ۱۴۵-۱۲۵.

[۳] اسلامی بیدگلی، سعید. کریم‌خانی، میثم. (۱۳۹۵). سواد مالی؛ زمینه‌های سیاسی

اقتصادی پیدایش و جایگاه آن در اقتصاد بازار، تحقیقات مالی، ش ۲۱(۸)، ص ۲۵۱-۲۷۴.

[۴] ایران‌منش، مهناز. عزیز، مجتبی. توکلی زاده راوری، محمد. (۱۴۰۰). مطالعه

ای مبتنی بر تحلیل واژگانی در ادبیات حوزه مدیریت پروژه در طول زمان، پژوهش‌نامه علم‌سنجی، ش ۱(۷)، ص ۱۵۹-۱۸۲.

[۵] ایزدی، منصوره. (۱۳۹۱). تأثیر سواد مالی بر تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاری در

ایران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، گروه حسابداری دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت.

[۶] بخشی خیلگوانی، ویسعلی. علی‌آبادی، خدیجه. نیلی احمدآبادی، محمدرضا.

برزویان، صمد. دلاور، علی. (۱۴۰۱). بررسی عوامل روانشناختی و جمعیت‌شناختی مرتبط با سواد مالی دانشجویان - معلمان استان گیلان، فصلنامه علوم روانشناختی، ش ۲۱(۱۱۶)، ص ۱۵۲۰-۱۵۰۳.

[۷] پاشایی، عزیزه. حسنی، محمد. مهاجران، مهناز. شهبازی، کیومرث. (۱۴۰۲).

بررسی رابطه علی آموزش اقتصاد با سواد مالی، مهارت‌های تصمیم‌گیری و قصد کارآفرینی دانشجویان، فصلنامه آموزش مهندسی ایران، ش ۲۵(۹۷)، ص ۲۳-۱.

[۸] تراب‌زاده جهرمی، محمدصادق. سجادی، علیرضا. سمیع‌نسب، مصطفی.

(۱۳۹۲). بررسی ابعاد و مؤلفه‌های اقتصاد مقاومتی جمهوری اسلامی ایران در اندیشه‌های حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، فصلنامه مطالعات انقلاب اسلامی، ش ۱۰(۳۲)، ص ۳۱-۴۶.

[۹] توکلی‌زانیانی، نجمه. طاهری‌نیا، مسعود. جلالی، داریوش. گیوکی، ابراهیم.

(۱۴۰۱). استفاده از منطق فازی در ارزیابی اثربخشی مالی درمانی مبتنی بر پذیرش و تعهد بر سواد مالی، مدیریت پول و مدیریت مالی شخصی، فصلنامه مهندسی مالی و مدیریت اوراق بهادار، ش ۱۳(۵۲)، ص ۱۶۱-۱۴۳.

- [35] Corsini, L., & Giannelli, G. C. (2021). **Economics education and financial literacy acquisition: Evidence from a field experiment**. *Journal of Behavioral and Experimental Finance*, 32, 100556.
- [36] De Beckker, K., De Witte, K., & Van Campenhout, G. (2019). **Identifying financially illiterate groups: An international comparison**. *International Journal of Consumer Studies*, 43(5), 490-501.
- [37] Faulkner, A. E. (2015). **A systematic review of financial literacy as a termed concept: More questions than answers**. *Journal of Business & Finance Librarianship*, 20(1-2), 7-26.
- [38] Fernandes, D., Lynch, J. G., Jr., & Netemeyer, R. G. (2014). **Financial literacy, financial education, and downstream financial behaviors**. *Management Science*, 60(8), 1861-1883.
- [39] Goyal, K. & Kumar, S. (2020). **Financial literacy: A systematic review and bibliometric analysis**. *International Journal of Consumer Studies*, 45(1), 80-105.
- [40] Hilgert, M. A., Hogarth, J. M., & Beverly, S. G. (2003). **Household financial management: The connection between knowledge and behavior**. *Federal Reserve Bulletin*, 89, 309-322.
- [41] Huston, S. J. (2010). **Measuring financial literacy**. *Journal of Consumer Affairs*, 44(2), 296-316.
- [42] Hwang, H., & Park, H. I. (2023). **The relationships of financial literacy with both financial behavior and financial well-being: Meta-analyses based on the selective literature review**. *Journal of Consumer Affairs*, 57(1), 222-244.
- [43] Ingale, K. K. and Paluri, R.A. (2020). **Financial literacy and financial behaviour: a bibliometric analysis**. *Review of Behavioral Finance*. <https://doi.org/10.1108/RBF-06-2020-0141>.
- [44] Klapper, L., Lusardi, A., & Oudheusden, P. V. (2015). **Financial literacy worldwide: Insights from the standard & poor's rating services global financial literacy survey**.
- [45] Koskelainen, T., Kalmi, P., Scornavacca, E., & Vartiainen, T. (2023). **Financial literacy in the digital age—A research agenda**. *Journal of Consumer Affairs*, 57(1), 507-528.
- [46] Kumar, P., Pillai, R., Kumar, N., & Tabash, M. I. (2023). **The interplay of skills, digital financial literacy, capability, and autonomy in financial decision making and well-being**. *Borsa Istanbul Review*, 23(1), 169-183.
- [47] Lin, C. A., & Bates, T. C. (2022). **Smart people know how the economy works: Cognitive ability, economic knowledge and financial literacy**. *Intelligence*, 93, 101667.
- [48] Lusardi, A. (2008). **Household saving behavior: The role of financial literacy, information, and financial education programs (Working Paper No. 14084)**. Retrieved from
- [49] Lusardi, A. (2012). **Numeracy, financial literacy, and financial decision-making**. https://www.nber.org/system/files/working_papers/w17821/w17821.pdf
- [50] Lusardi, A., Mitchell, O. S., & Curto, V. (2010). **Financial literacy among the young**. *Journal of consumer affairs*, 44(2), 358-380.
- [51] McMurtrie, B. (1999). **Study documents the extent of students' credit-card debt**. *The Chronicle of Higher Education*, 45(41), A44.
- [52] Miller, M. (2009). **The case for financial literacy in developing countries**, World Bank Group, Washington, DC.
- [۲۱] فاضلی، نفی، نیاکان، رعنا. (۱۴۰۰). بررسی رابطه بین حضورمدیران زن و سواد مالی آنها در پیشگیری از مدیریت سود در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. فصلنامه مطالعات حسابداری و حسابرسی، ۱۰(۳۷)، ۷۲-۵۹.
- [۲۲] قادری‌رهقی، مجید. خندان علمداری، صابر. (۱۳۹۹). ارائه چارچوبی برای استقرار و توسعه نظام پیوسته سواد مالی از طریق سنجش سواد مالی در مدارس متوسطه تهران، نشریه کارافن، ش ۱۷(۴۹)، ص ۲۶۹-۲۵۳.
- [۲۳] مرادزاده، مسلم. کرد، باقر. قاسمی، محمد. یعقوبی، نورمحمد. ریگی، کوتاه، بهزاد. (۱۴۰۱). رابطه توانایی های شناختی و رفتار تصمیم گیری سرمایه گذاران بورس با میانجی گری خودکارآمدی مالی و سواد مالی، فصلنامه علوم روانشناختی، ش ۲۱(۱۱۶)، ص ۱۵۸۰-۱۵۶۳.
- [۲۴] معین‌الدین، محمود. کاظمی علی‌آباد، مصطفی. حیرانی، فروغ. (۱۳۹۹). خود کنترلی، سواد مالی، و بیش بدهی مصرف کنندگان (مطالعه موردی کارکنان مجتمع صنایع لاستیک یزد). دانش سرمایه‌گذاری، ش ۹(۳۳)، ص ۳۷۱-۳۵۱.
- [۲۵] یعقوب‌نژاد، احمد. نیکومرام، هاشم. معین‌الدین، محمود. (۱۳۹۰). ارائه الگویی جهت سنجش سواد مالی دانشجویان ایرانی با استفاده از روش دلفی فازی، مهندسی مالی و مدیریت اوراق بهادار، ش ۲(۸)، ص ۴۹-۱.
- [۲۶] یوسفی، راحله. شهرآبادی، ابوالفضل. (۱۳۸۸). بررسی و آزمون رفتار توده وار سرمایه گذاران در بورس اوراق بهادار، مدیریت توسعه و تحول، ش ۲(۲۱)، ص ۵۷-۶۴.
- [۲۷] یوسفی، زهرا. (۱۳۹۰). اندازه‌گیری سواد مالی سرمایه‌گذاران حقیقی بورس اوراق بهادار ایران و ارتباط سواد مالی با تنوع و تصمیمات سرمایه‌گذاری آنها، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد یزد.
- [28] Anshika, A., & Singla, A. (2022). **Financial literacy of entrepreneurs: a systematic review**. *Managerial Finance*, 48(9/10), 1352-1371.
- [29] Beal, D., & Delpachitra, S. (2003). **Financial literacy among Australian university students**. *Economic Papers: A journal of applied economics and policy*, 22(1), 65-78.
- [30] Bedi, H. S., Karn, A. K., Kaur, G. P., & Duggal, R. (2019). **Financial Literacy – A Bibliometric Analysis**. *Our Heritage*, 67(10), 1042-1054.
- [31] Bhushan, P. & Medury, Y. (2013). **Financial Literacy and its Determinants**. *International Journal of Engineering*, 4(2), 155-160.
- [32] Bond, M. (1998). **Money matters**. *Adults Learning (England)*, 10(3), 8-10.
- [33] Braunstein, S., & Welch, C. (2002). **Financial literacy: An overview of practice, research, and policy**. *Federal Reserve Bulletin*, 88, 445-457.
- [34] Chen, B., Lin, W., & Wang, A. (2021). **The causal impact of economics education on decision-making: Evidence from a natural experiment in China**. *Journal of Economic Behavior & Organization*, 188, 1124-1143.

- Marketing, 35(5), 805–817. <https://doi.org/10.1108/IJBM-01-2016-0009>.
- [65] Xiao, J. J., Chen, C., & Chen, F. (2014). **Consumer financial capability and financial satisfaction**. *Social Indicators Research*, 118(1), 415–432.
- [66] Xiao, J. J., Chen, C., & Sun, L. (2015). **Age differences in consumer financial capability**. *International Journal of Consumer Studies*, 39(4), 387–395.
- [67] Zick, C. D., Mayer, R. N., & Glaubitz, K. (2012). **The kids are all right: Generational differences in responses to the Great Recession**. *Journal of Financial Counseling and Planning*, 23, 3–16.
- [68] Atkinson, A. & Messy, F. (2012). **Measuring financial literacy: results of the OCD**. *International Network on Financial Education (Infe) pilot study*.
- [69] Fernandes, D., Lynch, J. J. & Netemeyer R. G. (2014). **Financial literacy, financial education, and downstream financial behaviors**. *Manag Sci* 60(8):1861–1883. doi:10.1287/mnsc.2013.18-49.
- [70] Reddy, Y. V. (2006, September). **The role of financial education: the Indian case**. In *International Conference on Financial Education*. New Delhi.
- [71] Gibbs, D. N. (2009). **First do no harm: Humanitarian intervention and the destruction of Yugoslavia**. *Vanderbilt University Press*.
- [72] Otter, J. A., & French, G. L. (2010). **Molecular epidemiology of community-associated meticillin-resistant Staphylococcus aureus in Europe**. *The Lancet infectious diseases*, 10(4), 227-239.
- [73] Harnisch, T. L. (2010). **Boosting Financial Literacy in America: A Role for State Colleges and Universities**. *Perspectives*. American Association of State Colleges and Universities.
- [74] Willis, L. E. (2011). **The financial education fallacy**. *American Economic Review*, 101(3), 429-434.
- [75] Stolper, O. A., & Walter, A. (2017). **Financial literacy, financial advice, and financial behavior**. *Journal of business economics*, 87, 581-643.
- [53] Molina-Garcia, A., Dieguez-Soto, J., Galache-Laza, M. T., & Campos-Valenzuela, M. (2023). **Financial literacy in SMEs: a bibliometric analysis and a systematic literature review of an emerging research field**. *Review of Managerial Science*, 17(3), 787-826.
- [54] Morgan, R. (2003). **ANZ Survey of Adult Financial Literacy in Australia-Final Report**. ANZ Banking Group, Melbourne.
- [55] Mudzingiri, C. (2019). **The impact of financial literacy on risk and time preferences and financial behavioural intentions**. (Doctoral dissertation, University of the Free State).
- [56] Muzakky, F. A., & Soekarno, S. (2021). **How financial literacy affect risk preference: evidence from Bandung, Indonesia**. *Journal Riset Akuntansi Dan Keuangan*, 9 (1), 1-12.
- [57] Noctor, M., Stoney, S., & Stradling, R. (1992). **Financial literacy: a discussion of concepts and competences of financial literacy and opportunities for its introduction into young people's learning**. *National Foundation for Educational Research*.
- [58] Remund, D. L. (2010). **Financial literacy explicated: The case for a clearer definition in an increasingly complex economy**. *Journal of Consumer Affairs*, 44(2), 276–295.
- [59] Robb, C. A., & Woodyard, A. S. (2011). **Financial knowledge and best practice behavior**. *Journal of Financial Counseling and Planning*, 22, 60–70.
- [60] Schagen, S., & Lines, A. (1996). **Financial literacy in adult life: a report to the Natwest Group Charitable Trust**. NFER.
- [61] Sohn, S. H., Joo, S. H., Grable, J. E., Lee, S., & Kim, M. (2012). **Adolescents' financial literacy: The role of financial socialization agents, financial experiences, and money attitudes in shaping financial literacy among South Korean youth**. *Journal of adolescence*, 35(4), 969-980.
- [62] Tomášková, H., Mohelská, H., & Němcová, Z. (2011). **Issues of financial literacy education**. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 28, 365-369. Van Nunen, K., Li, J., Reniers, G., & Ponnet, K. (2018). **Bibliometric analysis of safety culture research**. *Safety science*, 108, 248-258.
- [63] Faulkner, A. E. (2015). **A systematic review of financial literacy as a termed concept: More questions than answers**. *Journal of Business & Finance Librarianship*, 20(1-2), 7-26.
- [64] Xiao, J. J., & Porto, N. (2017). **Financial education and financial satisfaction: Financial literacy, behavior, and capability as mediators**. *International Journal of Bank*